

تعليق اقتصادی: جنگی نامرئی سخت‌تر از جنگ

ECONOMIC SUSPENSION: AN INVISIBLE WAR HARDER THAN WAR

تعليق اقتصادی: بحرانی فراتر از رکود

در آستانه فرسایش: چگونه در «جنگ نامرئی» بقا یابیم ؟

Between Two Silences: An
Economy Waiting to Decide

بین دو سکوت:
اقتصاد در انتظار تصمیم

Dr. Saghafi

Isfahan Chamber of Commerce, Industries, Mines and Agriculture (ECCIMA)

منبع مطالب : دکتر حسین عبده تبریزی

مقدمه:

تعلیق اقتصادی، بحرانی فراتر از جنگ

شرایط کنونی اقتصاد ایران را نمی‌توان تنها به‌عنوان یک رکود یا بحران کوتاه‌مدت توصیف کرد. دکتر حسین عبده‌تبریزی این وضعیت را «تعلیق اقتصادی» می‌نامد: نوعی «جنگ نامرئی» که بدون شلیک یک گلوله، سرمایه‌گذاری، اعتماد عمومی، شتاب رشد و تصمیم‌گیری‌های استراتژیک را از بین می‌برد. این وضعیت، «نه جنگ و نه صلح»، همچون جنگ، آسیب‌های ساختاری به اقتصاد وارد می‌کند، اما با تفاوتی کلیدی: در جنگ، حداقل قطعیت وجود دارد؛ در تعلیق، همه چیز مبهم است.

این گزارش، تحلیل جامع این وضعیت و راهکارهای عملیاتی برای بقای و تاب‌آوری کسب‌وکارها را در دستور کار کمیسیون سرمایه‌گذاری اتاق بازرگانی اصفهان قرار می‌دهد.

۱. تعریف و ویژگی‌های «تعلیق اقتصادی»

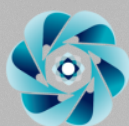
- تعلیق اقتصادی وضعیتی است بین گذشته و آینده که در آن تصمیمات اقتصادی به‌طور سیستماتیک به‌تعویق می‌افتند.

ویژگی‌های اصلی:

- توقف یا به‌تعویق افتادن سرمایه‌گذاری‌های مولد
- رکود عمیق در بازار سرمایه
- فرار سرمایه به دارایی‌های غیرتولیدی (طلا، ارز، املاک)
- عدم شفافیت در چشم‌انداز سیاست‌گذاری اقتصادی
- تردید راهبردی در تمام سطوح تصمیم‌گیری بنگاه‌ها

«شرایط کنونی کشور در وضعیت تعلیق قرار دارد، وضعیتی که بین بازگشت به گذشته و گذار به آینده جای می‌گیرد.»
«یکی از اصلی‌ترین ویژگی‌های تعلیق اقتصادی، توقف یا به‌تعویق افتادن تصمیم‌گیری‌های اقتصادی است.»
«تعلیق اقتصادی، نه یک ضعف اجرایی در شرکت‌ها بلکه ناشی از واکنشی عقلایی به ابهام است.»

**«تعلیق نتیجه‌ی ضعف مدیریت نیست،
بلکه واکنشی عقلایی به ابهام است.»**

۲. پایه‌های نظری تعلیق: چرا سرمایه‌گذاران سکوت می‌کنند؟

چهار نظریه مالی رفتاری تعلیق را تبیین می‌کنند:

نظریه گزینه واقعی:

در شرایط عدم قطعیت، به تعویق انداختن تصمیم، خود یک سرمایه‌گذاری است.

عدم تقارن اطلاعاتی:

سیاست‌گذاران سیگنال‌های مبهم ارسال می‌کنند؛ فعالان اقتصادی با اطلاعات ناکافی نمی‌توانند تصمیم بگیرند.

رفتار توده‌وار:

فروش‌های نهادی در بازار، ترس را عمومی کرده و بازار را به‌سوی تعلیق سوق می‌دهد.

انزجار از زیان:

ذهنیت غالب، اجتناب از ریسک است؛ زیان روانی چندین برابر سود است.

نتیجه: سرمایه‌گذاران، نه از دست‌نشانده رکود، بلکه از روی منطق، احتیاط می‌کنند.

«در شرایط عدم قطعیت، 'حفظ امکان تصمیم‌گیری در آینده' خود نوعی دارایی محسوب می‌شود.» «در نبود اطلاعات شفاف، فعالان اقتصادی قادر به تصمیم‌گیری نیستند... تصمیمات اقتصادی در وضعیت ابهام متوقف می‌شود.» «افراد از یکدیگر تقلید می‌کنند... این رفتار به انتظار همه برای حرکت دیگران و در نهایت، تشدید وضعیت تعلیق منجر می‌شود.» «اثر زیان چندین برابر سود است... افراد ترجیح می‌دهند بی‌حرکی پیشه کنند.»

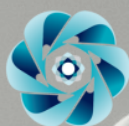
Dr. Saghafi

۳. تفاوت «تعليق» با «جنگ»: چرا تعليق سخت‌تر است؟

معيار	جنگ	تعليق اقتصادی
قطعیت	وجود دارد	عدم قطعیت مطلق
تصميم‌گیری	بر اساس محدودیت‌های شناخته	فاقد چارچوب روشن
اثرات	متمرکز و موقتی	پراکنده و طولانی‌مدت
اعتماد	قابل بازیابی پس از آتش‌بس	به تدریج فرسایش می‌یابد

«سیاست‌گذار مرتکب اشتباه بزرگی می‌شود اگر فکر کند که وضعیت 'نه جنگ و نه صلح' یک شرایط عادی است.» «آثار تعليق دقیقاً شبیه آثار جنگ است و همان آسیب را به اقتصاد وارد می‌کند.» «تفاوت اصلی بین جنگ و تعليق در این است که در جنگ، حداقل وضعیت مشخص است... اما در تعليق هیچ قطعیتی وجود ندارد.» «تعليق را جنگ نامرئی علیه اقتصاد خواند که بدون شلیک حتی یک گلوله، سرمایه‌گذاری، اعتماد و شتاب رشد را نابود می‌کند.»

**تعليق، جنگی است که هدفش نشانه رفتن
اعتماد، نقدینگی و آینده‌نگری است.**

۴. وضعیت فعلی اقتصاد ایران: دو موتور رشد خاموش شده‌اند

- **صنعت نفت و گاز:** از سال ۱۳۸۹، رشد موجودی سرمایه منفی است.
- **بخش صنعت:** از سال ۱۳۹۶، روند تولیدی منفی دارد.
- **نتیجه:** اقتصاد در حال انقباض ساختاری است، نه رکود موقت، بلکه کوچک‌شدن پایدار.

«از سال ۱۳۸۹، رشد موجودی سرمایه بخش نفت و گاز کشور منفی شده است.» «اقتصاد ایران دو موتور رشد اصلی دارد، نفت و صنعت که هر دوی این موتور اکنون خاموش هستند.» «اقتصاد ایران در حال کوچک شدن است و حتی استهلاک‌ها نیز پوشش داده نمی‌شوند.» «مشکلات رشد اقتصادی بسیار جدی‌تر از خوشحالی‌ها بابت رشد چهار درصدی یک سال است.»

• عوامل تشدیدکننده:

ضعف نظام بانکی
نرخ بهره بالا
ریسک سیاسی
عدم جذب سرمایه‌گذاری خارجی

**حتی استهلاک‌های اساسی قابل جبران نیستند
و عملاً اقتصاد در حال کوچک شدن است.**

۵. راهکارهای عملیاتی برای بقای کسب‌وکارها در شرایط تعلیق

اولویت اول: حفظ نقدینگی

- حفظ نقدینگی معادل ۳ تا ۶ ماه هزینه‌های جاری
- بازبینی سررسید بدهی‌ها و مذاکره برای تمدید یا بازپرداخت تدریجی

مدیریت پروژه‌ها

- توقف پروژه‌های کم‌اولویت
- تکمیل پروژه‌هایی که بازگشت سریع سرمایه دارند
- اولویت‌دهی به سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت و افزایش بهره‌وری (بهینه‌سازی انرژی، تحول دیجیتال)

مدیریت زنجیره تأمین

- پیش‌خرید مواد اولیه حیاتی
- تعیین جغرافیایی در تأمین و توزیع
- استفاده از فاکتورینگ و تهاتر

تأمین مالی جایگزین

- پیش‌دریافت از مشتریان (پرداخت مرحله‌ای)
- استفاده از اوراق کوتاه‌مدت داخلی
- قراردادهای پیش‌فروش

تحلیل سناریو و آزمون استرس

- مدل‌سازی سه سناریو: خوش‌بینانه، بدبینانه، واقع‌بینانه
- آزمون فشار بر جریان نقدی، سود عملیاتی و سرمایه در گردش

فرصت‌های استراتژیک

- ادغام و خرید دارایی: شرکت‌های دارای نقدینگی می‌توانند در این دوره، رقبای ضعیف را با ارزش پایین خریداری کنند.
- سرمایه‌گذاری‌های هوشمند برای موقعیت‌یابی در دوران پساتعلیق

«حفظ نقدینگی اولویت اول است. شرکت‌ها باید سطح نقدینگی خود را برای پوشش ۳ تا ۶ ماه هزینه‌ها حفظ کنند.»

«مدل‌سازی سناریو برای پیش‌بینی سه حالت بدبینانه، خوش‌بینانه و واقع‌بینانه... ضروری است.» «کوتاه‌کردن چرخه تبدیل نقدی از طریق کاهش موجودی، کاهش مطالبات و افزایش بدهی‌ها بسیار مهم است.» «پیش‌دریافت از مشتریان... فروش مبتنی بر سفارش و فاکتورینگ... روش‌های تأمین مالی زنجیره تأمین... راهکارهای کاربردی هستند.»

۶. هشدارهای کلان اقتصادی

- بازگشت به رشد، نیازمند مسیر پله‌ای است، نه جهش کلی.
- هر پله مستلزم اصلاحات پایدار، شفافیت سیاستی و بازسازی اعتماد است.
- عدم توجه سیاست‌گذاران به طبیعت تعلیق، خطرناک است.
- در صورت طولانی‌شدن این وضعیت، اقتصاد به «نظم نوین» می‌رسد:
- نظامی با کیفیت پایین‌تر، بدون جذب سرمایه خارجی و با برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت.

۷. توصیه‌های کلیدی به کمیسیون سرمایه‌گذاری اتاق بازرگانی اصفهان

- تشکیل گروه‌های کاری مدیریت بحران برای پشتیبانی از بنگاه‌های کوچک و متوسط.
- هماهنگی با دولت برای تسهیل دسترسی به وام‌های اضطراری و ایجاد مکانیزم‌های بازپرداخت انعطاف‌پذیر.
- طراحی بسته‌های تاب‌آوری شامل آموزش مدیریت نقدینگی، سناریوسازی و دیجیتال‌سازی.
- حمایت از ادغام‌های هوشمند در بخش‌های مستعد برای افزایش رقابت‌پذیری پساتعلیق.
- ایجاد پلتفرم‌های اشتراک اطلاعات برای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین بخش خصوصی و سیاست‌گذاران.

«بازگشت به شرایط عادی نیازمند اصلاحات پایدار و زمان بسیار طولانی در قالب یک مسیر پله‌ای خواهد بود.»
«اگر وضعیت 'نه جنگ و نه صلح' بسیار طولانی شود، اقتصاد به نوعی به نظم نوین برمی‌گردد.» «در این نظم نوین... به هیچ وجه سرمایه‌گذاری خارجی جذب نمی‌شود.» «سیاست‌گذاری در این تعلیق طولانی‌مدت، کوتاه‌مدت می‌شود... و به ضعف در برنامه‌ریزی بلندمدت منجر می‌شود.»

جمع‌بندی: زمان اقدام هوشمندانه است، نه انتظار ساده

شرایط تعلیق، اگرچه ویرانگر است، فرصتی برای بازسازی هوشمند نیز فراهم می‌کند. بنگاه‌هایی که امروز نقدینگی، شفافیت و انعطاف‌پذیری را در سطح بالایی مدیریت کنند، فردا در موقعیت رهبری بازی خواهند بود. اتاق بازرگانی اصفهان، به‌عنوان نماینده قدرتمند بخش خصوصی، می‌تواند با همراهی فعالان اقتصادی و سیاست‌گذاران، این بحران را به چرخه‌ای از نوسازی تبدیل کند.

**«آینده‌ای که می‌خواهیم، ساخته‌ی اقدام‌های امروز
است، حتی در تاریک‌ترین دوره‌های تعلیق.»**

«به طور قطع پروژه‌های توسعه‌ای بلندمدت... متوقف می‌شود.» «برخی سرمایه‌گذاری‌ها در شرایط بحرانی نیز قابل انجام هستند... سرمایه‌گذاری در بهره‌وری، نقدشوندگی و امنیت زنجیره تأمین.» «وجود نهادهای ضعیف در بازارهای مالی بهترین فرصت برای ادغام است.» «شرکت‌های دارای نقدینگی می‌توانند دارایی‌ها یا رقبا را با ارزش‌گذاری پایین خریداری کنند.»

اتاق بازرگانی
صنایع، معادن و کشاورزی
اصفهان
ISFAHAN CHAMBER OF COMMERCE
INDUSTRIES, MINES AND AGRICULTURE

Dr. Saghafi